

Функційний аспект мови крізь призму змін наукових парадигм

УДК 81'42

Ніна Данилюк, Оксана Рогач

Сучасні методи і методики мовознавчих досліджень

У статті йдеться про сучасні методи і методики мовознавчих досліджень. Звернуто увагу на парадигми мовознавчої науки, які домінували в ХХ ст., – людиноцентризм, семантикоцентризм та формоцентризм, на активне становлення нових галузей – лінгвостилістики, психолінгвістики, соціолінгвістики, етнолінгвістики, лінгвокультурології, лінгвофольклористики, когнітивної лінгвістики, гендерної лінгвістики, інтерлінгвістики, медіалінгвістики й інших, що зумовило потребу переглянути підходи до методів мовознавчих пошуків. Уточнено ключові поняття: «методологія», «метод», «методика», «прийом». *Метод* потрактовано як систему правил і прийомів підходу до вивчення певних явищ природи, суспільства і мислення, як спосіб організації теоретичного і практичного освоєння дійсності, а *методику* – як сукупність взаємопов'язаних способів та прийомів ефективного проведення певного дослідження, свого роду алгоритм дій вченого. Запропоновано виділяти чотири рівні наукової методології: 1) загальнофілософська методологія; 2) загальнонаукова методологія; 3) спеціальна наукова методологія; 4) методологія окремих галузей певних наук. Розглянуто традиційні загальнофілософські, загальнонаукові та спеціально-наукові методи та їх актуальність для нинішніх студій. Звернуто увагу на сучасні методи і методики для вивчення мовних одиниць, якими послуговуються вчені в нових галузях мовознавчої науки. На прикладі робіт із лінгвостилістики, лінгвофольклористики та медіалінгвістики показано, що актуальність і складність теми мовознавчого дослідження, реалізація визначених мети і завдань наукової роботи потребують використання релевантних методів і пошуку адекватних методик, які можуть привести вченого до бажаних результатів. Встановлено, що сучасні об'єкт і предмет аналізу в рамках нових мовознавчих наук, які виникли на перетині кількох галузей, можуть бути глибоко вивчені лише із залученням комплексу традиційних і модерних методів, із виробленням оригінальних авторських методик.

Ключові слова: метод, методика, прийом, методологія, мовознавче дослідження, мовна одиниця.

Науково-дослідна праця мовознавця, як і будь-якого вченого загалом, може бути успішною лише за умови доброго знання матеріалу дослідження і використання релевантних методів та прийомів аналізу мовних одиниць. Як зауважував М. Ф. Алефіренко, «у нове тисячоліття наука про мову входить із досить вражаючою множиною ідей та їх рішень: часто вони стають настільки важко розрізняваними, що виникає потреба в осмисленні не тільки основоположних постулатів окремих шкіл, але й стратегічних напрямків розвитку сучасної лінгвістики» [1, с. 17]. Досягнення лінгвістики ХХ ст. і перспективи розвитку в ХХІ ст. осмислювали В. М. Алпатов, Ю. О. Карпенко, С. Я. Єрмоленко й ін. Вони відзначили такі парадигми мовознавчої науки у ХХ ст., як людиноцентризм, семантикоцентризм та формоцентризм, звертали увагу на методи і принципи сучасного мовознавства [2; 7; 10]. З огляду на активне становлення нових галузей – лінгвостилістики, психолінгвістики, соціолінгвістики, етнолінгвістики, лінгвокультурології, лінгвофольклористики, когнітивної лінгвістики, гендерної лінгвістики, інтерлінгвістики, медіалінгвістики й інших, постала потреба переглянути підходи до традиційних методів мовознавчих досліджень і описати нові, які виникли з розвитком цих комплексних наук, що й зумовлює *актуальність* нашої роботи. Розгляд сучасних методів і прийомів вивчення мовних одиниць є *метою* цієї статті, а її *завдання* – простежити різні підходи вчених до методології нових наук, а також з'ясувати особливості сучасних методів аналізу мовознавчого матеріалу на тлі традиційних загальнонаукових і специфічних усталених методів.

Як слушно писала Н. Борисенко, «поняття методики проведення наукових досліджень має вирішальне значення, коли йдеться про валідність результатів наукової розвідки. Вибір адекватних методик і прийомів полегшує процедуру дослідження, робить її більш ефективною, а результати більш достовірними. Питання про методи дослідження є одним із найважливіших у сучасному мовознавстві» [3, с. 7].

Насамперед уточнимо ключові поняття: «методологія», «метод», «методика», «прийом». *Методологія* (від гр. *metodos* – шлях дослідження, *logos* – вчення): 1) спосіб пізнання й осмислення об'єктивної дійсності та формування досвіду людини (загальнофілософська М.), що визначають світоглядну позицію

дослідника та впливають на розуміння ним об'єкта своєї науки, співвідношення предмета, об'єкта і суб'єкта дослідження тощо; 2) загальні дослідницькі принципи та способи аналізу об'єктів різних наук (загальнонаукова М.); 3) дослідницькі принципи та способи аналізу конкретної науки, що ґрунтуються на загальнонауковій М.; 4) вчення про способи пізнання й осмислення дійсності, формування досвіду людини та дослідницькі принципи, способи аналізу різних наук [13, с. 344]. Методологію в мовознавстві розуміють так: 1) система вихідних принципів і спеціальних методів дослідження мови; 2) вчення про принципи дослідницької діяльності в науці про мову [14, с. 232–233].

У методології мовознавства прийнято виділяти три рівні: 1) загальнофілософську методологію, яка поширюється на всі науки; 2) загальнонаукову методологію, яка стосується методів і принципів, актуальних для окремих наук, що охоплюють і мовознавство (іноді цей рівень приєднується до першого і частково третього); 3) спеціально-лінгвістичну методологію, яка стосується методів і прийомів, специфічних для самого мовознавства [14, с. 232–233]. Оскільки в давні часи науки поступово були виокремлені з філософії, на основі її методів з часом сформувалися загальнонаукові методи. З огляду на розвиток окремих галузей, або напрямків у рамках певних наук та на їх перетині, з нашого погляду, на сучасному етапі логічніше було б виокремлювати такі чотири рівні: 1) загальнофілософська методологія; 2) загальнонаукова методологія; 3) спеціальна наукова методологія; 4) методологія окремих галузей певних наук. Загальнофілософська (або фундаментальна) методологія упродовж тривалого розвитку виробила загальну стратегію пізнання й осмислення об'єктивної дійсності. У мовознавчих дослідженнях використовують її принципи для опрацювання семіотичної, когнітивної, функціональної природи мови та співвідношення з культурою, соціумом, свідомістю, що важливо для нових галузей науки. Загальнофілософську методологію європейські вчені позначають грецьким терміном «епістеміологія», американські – «металінгвістика». Зокрема, для мовознавчих досліджень важливі такі філософські діалектичні закони: закон загального зв'язку явищ, що лежить в основі загальнонаукового *принципу системності*; закон руху як способу існування матерії як база *принципу історизму*; закон єдності й боротьби протилежностей – для встановлення внутрішнього

джерела історичних змін мови; закон переходу кількісних змін в якісні, що сприяє розумінню лінгвістичної теорії про поступовість історичних змін мови; взаємовідношення категорій форми і змісту між собою та з іншими категоріями; закон про визначальну роль змісту щодо форми, про більшу активність змісту в порівнянні з формою і про відставання форми від змісту в процесах розвитку явищ, що забезпечує правильне розуміння взаємовідношень між мовним знаком і його змістом та ін.

Метод (від грец. *metodos* «шлях дослідження, пізнання») – система правил і прийомів підходу до вивчення явищ і закономірностей природи, суспільства і мислення; шлях, спосіб досягнення певних результатів у пізнанні і практиці, тобто спосіб організації теоретичного і практичного освоєння дійсності [9, с. 355]. Загальнонаукові методи пізнання, які базуються на знанні універсальних законів природи, суспільства і мислення, тобто на загальнофілософській методології, – це зіставлення, структурування, трансформація, опис, синхронія, діахронія, статистика, кількісні підрахунки, анкетування, опитування, спостереження, експеримент й ін., які активно використовують учені й у мовознавчих студіях. Оскільки загальнонаукові методи застосовують мовознавці від найдавніших часів і донині, вони добре описані в літературі, тому тут на їх розгляді не зупинятимемося.

Спеціальні наукові методи стосуються окремих наук та їх різновидів у певні періоди розвитку. Поки що не існує єдино визнаної класифікації філологічних (лінгвістичних) методів. Серед найбільш відомих – *порівняльно-історичний метод*, домінуючий у мовознавстві у ХІХ ст., застосовуваний для вивчення споріднених мов з метою встановлення закономірностей їх розвитку; *зіставний метод* – особливо актуальний на початку ХХ ст. для виявлення специфічного та спільного в порівнюваних мовах; *структурний метод*, яким послуговувалися вчені у ХХ ст. для дослідження структурної організації мови; *описовий метод*, що полягає в планомірній інвентаризації одиниць мови, поясненні особливостей будови та функціонування на певному етапі розвитку мови, поширений упродовж усього розвитку мовознавства, й ін. Оскільки ці методи також добре вивчені, їх у нашій статті не представлятимемо. Звернемо увагу на те, що «переважання відповідного методу в певну епоху багато в чому визначає загальний характер розвитку

лінгвістичної науки, бо метод завжди перебуває в тісному зв'язку з теорією (можна стверджувати про існування єдності «метод – теорія»). Не буде перебільшенням, коли скажемо, що методом створюється предмет дослідження. Водночас потрібно зазначити, що зміна теорії (парадигми в науці) не заперечує наявних до цього наукових методів. Кожен спеціальний дослідницький метод втілюється в певну систему логічних дій ученого, стандартизованих прийомів збору, обробки й узагальнення фактів» [9, с. 357].

Вчені вважають, що методи як складніші пізнавальні процедури охоплюють набір різних *прийомів* дослідження. Сукупність взаємопов'язаних способів та прийомів ефективного проведення певного дослідження, свого роду алгоритм дій називають *методикою*. Як правило, методика безпосередньо не прив'язані до якогось методу і можуть охоплювати різні методи. Деякі з методик, що виникли в рамках певного методу, продовжують існувати навіть тоді, коли метод переходить до пасивного вжитку. Зокрема, структурний метод втратив попередню популярність, однак, скажімо, методика дистрибутивного аналізу вчені й далі використовують для об'єктивного опису сполучуваності мовних одиниць. З. Д. Попова та Й. А. Стернін пропонують таку класифікацію методик дослідження за метою їх використання: 1) методики лінгвістичного дослідження: а) лінгвістичне спостереження; б) лінгвістичний експеримент; в) лінгвістичне інтерв'ювання (опитування); 2) методики верифікації результатів дослідження: а) опитування за отриманими результатами; б) повторення дослідження на іншому матеріалі; в) повторення дослідження із застосуванням інших методик; 3) методики інтерпретації результатів: а) семантична інтерпретація; б) когнітивна інтерпретація [11, с. 113]. Зокрема, сучасні лінгвісти послуговуються цілою низкою методик дослідження лексики: *методика словникових дефініцій, методика ступеневої ідентифікації, методика Бендикса, методика опису чуттєвого образу, викликаного словом; методика письмової рефлексії (мінітворів) за концептом* та ін. Серед *експериментальних методик* виділяють такі прийоми: а) вільний асоціативний експеримент; б) спрямований асоціативний експеримент; в) експлікативний експеримент; г) завершення експериментальної фрази; г) опитування, що передбачає усні або письмові відповіді на запитання дослідника; д) лінгвістичне інтерв'ювання інформантів про певні мовні одиниці або явища й ін.

Результати експериментальних методик, вчені, як правило, узагальнюють та кількісно опрацьовують. Треба зауважити, що кожна з методик має переваги і недоліки, а найкращий результат здебільшого дає застосування кількох методик.

Відзначимо, що методи, прийоми і методики, якими науковці послуговуються для вивчення одиниць різних розділів мовознавства – фонетики і фонології, словотвору, морфології, лексики, синтаксису, стилістики й ін. – опрацьовані неоднаково. Однією з найбільш «методично описаних» є порівняно молода наука, що виокремилася в 50–60-і рр. ХХ ст., – *лінгвостилістика*. Методам цієї науки присвячено спеціальні розвідки Л. І. Мацько, П. С. Дудика, С. Я. Єрмоленко, С. К. Богдан та ін. Як слушно писала С. Я. Єрмоленко, «методи і методологія стилістичних досліджень ґрунтуються на глибинних зв'язках стилістики з поетикою, історією літературної мови, історією культури. До аналізу того самого об'єкта «мова творів Тараса Шевченка» залежно від прийнятої автором концепції можуть бути застосовані різні методи дослідження» [6, с. 13]. Так, у праці В. М. Русанівського «У слові – вічність (Мова творів Т. Г. Шевченка)» (К., 2002) використано історично-мовний, лексично-системний, зіставно-мовний методи, а також метод виявлення індивідуально-авторського підходу до використання лексики. У монографії А. К. Мойсієнка «Слово в аперцепційній системі поетичного тексту: Декодування Шевченкового вірша» (К., 1997) застосовано метод аперцепційного декодування тексту, який передбачає розгляд звукової будови, образного слова, мовної картини світу, вертикального контексту через досвід сприймання Шевченкового слова. Одними з перших спеціальні методи лінгвістичного аналізу тексту розглянули І. І. Ковалик, М. Я. Плющ та Л. І. Мацько [8].

Для аналізу лексики народнопісенних текстів в нашій дисертації «Мова української народної пісні (лексико-семантичний і функціональний аспекти)» (К., 2010), виконаної в рамках нової галузі – *лінгвофольклористики*, яка виокремилася в 70-і рр. ХХ ст., використано комплекс методів: *метод суцільної вибірки*, що дав змогу на основі великої джерельної бази виокремити аналізовані одиниці; *описовий метод*, який уможливив здійснити синхронний аналіз лексики, класифікацію та систематизацію словникового складу текстів у парадигматичному та синтагматичному аспектах; *метод*

компонентного аналізу семантичної структури слова, що забезпечив виокремлення елементів денотативно-сигніфікативного значення й конотативних обертонів; *метод встановлення етимології слова*, – щоб з'ясувати змістове наповнення одиниць; *метод контекстного аналізу*, зорієнтований на виявлення змістово-естетичних функцій мовних одиниць у народнопісенному тексті. Крім того, було залучено *метод моделювання лексико-семантичних полів*, який дав змогу репрезентувати національно-мовну картину світу української народної пісні. На основі *методу лінгвоконцептуального аналізу* встановлено ключові слова-концепти, характерні для народнопісенного дискурсу, *метод семіотичних опозицій* сприяв виявленню типових фольклорних протиставлень. Крім названих, використано *метод зіставлення* семантико-стилістичних характеристик уснопоетичних лексем із відповідними одиницями, зафіксованими у словниках літературної мови для виявлення специфіки фольклорного слова. *Метод лексичної сполучуваності* дав змогу виокремити і пояснити зміст і форму народнопісенних формул. Для виявлення домінантних явищ ми послуговувалися також елементами *кількісного аналізу*. Результати, отримані внаслідок застосування сукупності названих методів, дали підстави стверджувати: «Мова народної пісні – своєрідна образно-естетична система, різновид художнього стилю, що має наддіалектний характер, акумулює властивості різнорівневих одиниць в єдності формально-структурних та семантико-стилістичних параметрів» [5, с. 27]; «Знакова природа народнопісенного слова виявляється, по-перше, у поєднанні звукової форми і змісту, по-друге, в належності до традиційного фонду етнокультурних знаків-концептів, значення яких для сучасного мовця потребує розкодування» [Там само, с. 27–28]; «Семантика народнопісенного слова, зорієнтованого на художньо-образну функцію, становить складну структуру, в якій взаємодіють денотативне значення та багатоконпонентний конотативний зміст, що складається з оцінних, емоційних, стилістичних, національно-культурних елементів. Характерні семантичні ознаки народнопісенного слова – узагальненість значення, поєднання родової номінації, символічність» [Там само, с. 28]; «Народнопісенна лексика відбиває специфіку жанрових різновидів тексту, місце і час їх виникнення. Усім народнопісенним текстам властива традиційність, стандартність, варіативність. Уснопоетичний дискурс тісно

пов'язаний з екстралінгвальними, етно- та соціокультурними, психологічними, виконавськими та іншими чинниками» [5, с. 28]; «За жанровими, часовими, територіальними відмінностями лексики досліджуваних джерел моделюється цілісна народнопісенна мовна картина світу українського етносу як носія традиційної ментальності» [Там само, с. 28].

Комплекс різних методів було залучено в дисертації Ю. І. Рогач «Засоби реалізації полікодовості в англomовному газетному дискурсі (на матеріалі друкованої преси Австралії)» (Одеса, 2019), виконаної в рамках новітньої галузі – медіалінгвістики, сформуваної у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. У роботі проаналізовано засоби репрезентації специфічного явища сучасного мас-комунікаційного дискурсу – полікодовості на матеріалі англійської мови, однак її результати важливі також і для українських мас-медіа. Зауважимо, що особливістю полікодових текстів є поєднання вербальних і невербальних одиниць, зокрема піктограм, ідеограм, кольору, шрифтів, площинного варіювання тексту, фотозображень, що сприяє креолізації та візуалізації інформації для моделювання цільової аудиторії та маніпулювання нею (В. В. Адамчик, А. Д. Белова, Є. Л. Доценко, С. Г. Кара-Мурза, Н. І. Козлов, І. Б. Морозова й ін.). Щоб вивчити прагматично-маніпулятивні потенції засобів реалізації полікодовості, було використано такі методи: а) загальнофілософські та загальнонаукові – для аналізу газетного дискурсу через призму мовних та позамовних чинників його формування і функціонування; б) загальнолінгвістичні: *системно-структурний, комунікативно-функціональний та когнітивно-дискурсивний* – для виокремлення полікодових одиниць, розгляду вербальних засобів на лексико-морфологічному та синтаксичному рівнях; в) спеціальні лінгвістичні методи аналізу тексту: *методи структурно-семантичного, дискурсного, дистрибутивного, компонентного, асоціативно-концептуального аналізів, контекстуально-інтерпретаційний метод* та ін.) – для визначення структурних складників полікодових текстів і засобів втілення полікодовості; г) *методи семіотичного аналізу* невербальних одиниць: розмежування семантики, синтагматики і прагматики знаків, методи семіотичних опозицій, контент-аналізу; г) *експериментальний метод* (елементи психолінгвістичного експерименту й опитування) – для виокремлення типів невербальних одиниць, установлення особливостей функціонування графічних

елементів [12, с. 3–4]. Оскільки дослідження передбачало поєднання багатьох методів вербального та невербального розгляду модерних текстів у ЗМІ, в дисертації було виокремлено спеціальний розділ «Методи дослідження засобів реалізації полікодовості у друкованій пресі Австралії», в якому описано методологічні засади вивчення засобів вираження полікодовості в англomовному газетному дискурсі, етапи та методи опрацювання цих одиниць. Слушно зауважено, що прикметні ознаки сучасного *лінгвістичного аналізу текстів* – це виявлення етнокультурно специфічних рис, особливостей текстотвірної діяльності з огляду на зміну культурних та естетичних парадигм, активізацію новітніх засобів спілкування (передусім інтернет-комунікації), актуалізацію досліджень процесів породження та сприйняття (інтерпретації) текстів (Ф. С. Бацевич). З огляду на це, у дисертації газетний дискурс розглянуто в контексті мас-медійного дискурсу, в єдності вербальних і невербальних компонентів, у зв'язку з позамовною дійсністю, з новітніми засобами спілкування за допомогою інтернету й комп'ютерної техніки тощо. Методика вивчення засобів реалізації полікодовості була представлена сімома етапами, докладно описано використані на кожному з них філософські, загальнонаукові та специфічні методи дослідження засобів візуалізації. На першому етапі було зібрано фактологічний матеріал *методом суцільної вибірки* полікодових текстів із періодичних видань та його опрацьовано за допомогою *описового методу*. На другому етапі визначено структурні складники полікодових текстів з використанням *методів структурно-семантичного, компонентного та контекстуального аналізів*. На третьому етапі простежено знакову природу вербальних і невербальних одиниць у їх взаємодії шляхом використання *методу семіотичного аналізу*. На четвертому етапі було залучено *метод кількісних підрахунків*, зокрема *контент-аналізу*, що дало змогу встановити специфіку досліджуваних елементів в контекстуальному оточенні. На п'ятому етапі англomовний газетний дискурс було розглянуто з використанням *методів соціолінгвістичного і соціально-когнітивного аналізу* та з позицій *критичної лінгвістики*. На шостому етапі для вияву особливостей функціонування графічних елементів в англomовному газетному дискурсі залучено *метод функційного аналізу*, зокрема *контекстуально-інтерпретаційний метод* як його складник. На сьомому етапі за допомогою *методів дискурсивного та*

лінгвопрагматичного аналізу визначено специфіку зазобів реалізації полікодовості для здійснення комунікативних стратегій. Застосування експериментального методу (елементів психолінгвістичного експерименту й опитування) у поєднанні з методами дискурс-аналізу та лінгвопрагматичного аналізу дало змогу встановити специфіку декодування графічних компонентів та візуалізованої інформації [Там само, с. 9–11]. Застосування названих методів і методик уможливило коректні висновки авторки про те, що «використання невербальних засобів дає змогу трансформувати, кодувати зміст повідомлення, унаочнювати інформацію, ставити необхідні акценти, що, своєю чергою, спричиняє маніпуляцію свідомістю споживачів. Лексико-синтаксичний аналіз вербальних засобів показав, що найуживанішими в текстах є прості речення з присудками в дійсному та наказовому способах і прості питальні речення; на лексико-морфологічному рівні превалює національно забарвлена лексика, усічення, субституція, а також повтори, гра слів, римування. Невербальними засобами реалізації полікодовості виступають піктограми, ідеограми, варіювання за допомогою кольорів, шрифтів, атипового написання літер, знаків пунктуації, площинного розміщення тексту, шпальтового дизайну, елементів графічної гри, тощо» [Там само, с. 17].

Таким чином, актуальність і складність теми мовознавчого дослідження, реалізація визначених мети і завдань наукової роботи, як було показано на прикладі робіт із кількох нових наук – лінгвостилістики, лінгвофольклористики та медіалінгвістики, потребують використання релевантних методів і пошуку адекватних методик, що можуть привести вченого до пошукуваних результатів. Сучасні об'єкт і предмет аналізу в рамках нових мовознавчих наук, що виникли на перетині кількох галузей, можуть бути розглянуті лише із залученням комплексу традиційних і модерних методів, із виробленням оригінальних авторських методик. Перспективи подальшого вивчення теми вбачаємо в докладному описі методів, прийомів і методик інших мовознавчих галузей.

Література

1. Алефиренко Н. Ф. Современные проблемы науки о языке: учеб. пособие. Москва: Флинта; Наука, 2005. 412 с.
2. Алпатов В. М. Предварительные итоги лингвистики XX века. *Вестник Московского университета. Серия Филология*. 1995, № 5. С. 84–92.

3. Борисенко Н. Методика проведення наукових досліджень для студентів магістрантів факультетів іноземних мов: навч. посіб. Житомир: вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2010. 64 с.
4. Веденська Т. Стилістичний аналіз (сучасні зарубіжні методики). *Слово і час*. 2001. № 9. С. 61–66.
5. Данилюк Н. О. Мова української народної пісні (лексико-семантичний і функціональний аспекти) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філол. наук: 10.02.01 „Українська мова”. Київ, 2010. 36 с.
6. Єрмоленко С. Я. Методи стилістичних досліджень. Українська лінгвостилістика ХХ – початку ХХІ ст.: система понять і бібліографічні джерела / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ: Грамота, 2007. С. 13–17.
7. Карпенко Ю. О. До проблеми футурологічної лінгвістики. *Мовознавство*. 2004, № 4, с. 8–14.
8. Ковалик І. І., Мацько Л. І., Плющ М. Я. Методика лінгвістичного аналізу тексту. Київ: Вища школа, 1984. 120 с.
9. Кочерган М. П. Методологія мовознавства. Методи мовознавчих досліджень. Загальне мовознавство : навч. посіб.; 3-є вид. Київ: Академія, 2010. 464 с.
10. Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О. М. Методологія і методи стилістики. *Стилїстика української мови*: підручник / за ред. Л. І. Мацько. Київ: Вища школа, 2003. С. 11–20.
11. Попова З. Д., Стернин І. А. Лексическая система языка: Внутренняя организация, категориальный аппарат и приемы описания. 2-е изд, испр. и доп. Москва: URSS, 2010. 171 с.
12. Рогач Ю. І. Засоби реалізації полікодовості в англomовному газетному дискурсі (на матеріалі друкованої преси Австралії) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.04 «Германські мови». Одеса, 2019. 20 с.
13. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
14. Українська мова: енциклопедія / редкол. В. М. Русанівський (голова), О. О. Тараненко (співголова); 2-є вид., зі змінами і доповн. Київ: Укр. енцикл. ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.

References

1. Alefirenko N. F. *Sovremennyye problemy nauki o jazyke* [Modern problems of the language science]. М.: Flinta; Nauka, 2005. 412 p. (in Russian).
2. Alpatov V. M. *Predvaritelnyje itogi lingvistiki dvadtsatogo veka* [Preliminary results of the 20th century linguistics]. In: *Vestnik Moskovskogo universiteta*. 1995, issue 5. pp. 84–92. (in Russian).
3. Borysenko N. *Metodyka provedennia naukovykh doslidzhen' dlia studentiv mahistrantiv fakultetiv inozemnykh mov* [Methods of conducting scientific researchers for the masters candidates of the faculties of foreign languages]. Zhytomyr, 2010. 64 p. (in Ukrainian).

4. Vedenska T. Stylistychny analiz (suchasni zarubizhni metodyky) [Stylistic analysis (modern foreign methods)]. In: *Slovo i chas*, 2001, issue 9. pp. 61–66. (in Ukrainian).
5. Danyliuk N. O. *Mova ukrrainskoiy narodnoji pisni (leksyko-semantychnyi I funktsionalnyi aspekty)* [The Language of the Ukrainian folk song (lexical-semantic and functional aspects)]. Extended abstract of Doctoral dissertation (The Ukrainian language). Kyiv, 2010. 36 p. (in Ukrainian).
6. Yermolenko S. Y. *Metody stylistychnykh doslidzhen'* [Methods of stylistic researches]. In: *Ukrainska lingvostylistyka 20 – pochatku 21 stolit': systema poniat' i bibliohrafichni dzherela*. Kyiv, 2007. pp. 13–17. (in Ukrainian).
7. Karpenko Y. O. *Do problem futurologichnoji linhvistyky* [To the problems of the futurological linguistics]. In: *Movoznavstvo*. 2004, issue 4, pp. 8–14. (in Ukrainian).
8. Kovalyk I. I., Matsko L. I., Pliushch M. Y. *Metodyka linhvistychnoho analizu tekstu* [Methods of linguistic text analysis]. Kyiv, 1984. 120 p. (in Ukrainian).
9. Kocherhan M. P. *Metodolohija movoznavstva. Metody movoznavchykh doslidzhen'* [Methodology of linguistics. Methods of linguistic studies]. In: Kocherhan M. P. *Zahalne movoznavstvo*. Kyiv, 2010. 464 p. (in Ukrainian).
10. Matsko L. I., Matsko O. M., Sydorenko O. M. *Metodolohija i metody stylistyky* [Methodology and methods of stylistics]. In: Matsko L. I., Matsko O. M., Sydorenko O. M. *Stylistyka ukrajinskoji movy*. Kyiv, 2003. pp. 11–20. (in Ukrainian).
11. Popova Z. D., Sternin I. A. *Попова З. Д. Лексическая система языка : Vnutrenniaja organizatsyja, kategorialnyi apparat I pryjemy opisanija* [Lexical system of a language: internal organization, category instruments and descriptive techniques]. Moscow, 2010. 171 p. (in Russian).
12. Rogach Y. I. *Zasoby realizatsiji polikodovosti v angломovnomy hazetnomy dyskursi (na materialy drukovanoji presy Avstraliji)* [Means of multimodality realization in the English mass-media discourse (on the basis of the printed newspapers of Australia)]. Extended abstract of PhD dissertation (Germanic languages). Odesa, 2019. 20 p. (in Ukrainian).
13. Selivanova O. *Suchasna linhvistyka: terminolohichna entsyklopedija* [Modern linguistics: terminology encyclopedia]. Poltava, 2006. 716 p. (in Ukrainian).
14. *Ukrainska mova: entsyklopedija* [The Ukrainian language: encyclopedia]. Kyiv, 2004. 824 p. (in Ukrainian).

Nina Danyliuk, Oksana Rohach. Modern Methods and Techniques of Linguistic Studies. The article is devoted to the modern methods and techniques of linguistic studies. The attention has been paid to the paradigms that were dominant in the 20th century – human-centrism, semantics-centrism and form-centrism; at the active development of new branches of linguistics – linguostylistics, psycholinguistics, ethnolinguistics, linguoculturology, linguofolkloristics, cognitive linguistics, gender linguistics, interlinguistics, mediallynguistics and others. All that

caused the necessity to review the approaches to the methods of linguistic researches. Such key notions as *methodology*, *method*, and *procedure* were specified. A *method* is interpreted as a system of rules and principles of approaches to the studies of certain phenomena of nature, society and thinking, as a way of organizing a theoretical and practical acquisition of the reality; a methodology is understood as a totality of interconnected ways and rules of the conducting a certain research, an action algorithm of a scholar. It has been suggested to point out four levels of scientific methods: 1) general philosophical methods; 2) general scientific methods; 3) specific scientific methods; and 4) methods of separate branches of certain sciences. Traditional general philosophical methods, general scientific and specific scientific methods as well as their topicality for the modern studies have been considered. A special attention has been paid to modern methods and principles of language units' analysis that scholars apply in new branches of linguistics. On the basis of studies that were conducted in the fields of linguostylistics, linguofolkloristics, and mediallynguistics it has been shown that the topicality and complexity of the theme of a linguistic study, realization of the set purpose and tasks of scientific research require the application of relevant methods and search for an adequate methodology that could lead a scholar to desirable results. It has been found out that a modern subject and object of an analysis within the frames of new linguistic studies that appeared at the intersections of several scientific branches can be thoroughly investigated only with the application of a complex of traditional and modern methods, as well as original authors' techniques.

Key words: a method, methodology, an approach, techniques, a linguistic study, a language unit.

Данилюк Ніна Олексіївна – доктор філологічних наук, професор кафедри української мови Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки; *ORCID iD* 0000-0002-7373-2902; nina_daniljuk@ukr.net

Рогач Оксана Олексіївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки; *ORCID iD* 0000-0002-5304-0837; oksanarog@eenu.edu.ua